

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 17 stycznia 2019 r.

Pozwem z dnia (...)2016 r. skierowanym przeciwko J. G. (1), powód Bank (...) S.A. w W. wniósł o:

- uznanie za bezskuteczną względem niego umowy darowizny z dnia (...)2011 r. rep. A. nr (...) /11, mocą której W. G. darował pozwanej (wnuczce) prawo użytkowania wieczystego działki nr (...) położonej w D. wraz z odrębną własnością budynku objętych księgą wieczystą (...) prowadzoną przez SR w D., a to celem umożliwienia powodowi zaspokojenia wierzytelności wynikającej z bankowego tytułu egzekucyjnego z dnia (...)2014 r. nr (...) - (...) wystawionego przeciwko dłużnikom solidarnym M. G. (1), J. G. (2), W. G. i W. G., zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego w D. z dnia (...)2014 r., I Co 333/14, ograniczającym zakres egzekucji prowadzonej w oparciu o ten tytuł wykonawczy do kwoty 5.900.000 zł;

- zasądzenie zwrotu kosztów procesu.

Uzasadniając żądanie pozwu powód wskazał, że jest wierzycielem poręczycieli wekslowych Spółki jawnej (...)H. (...) z zabezpieczenia spłaty kredytu nr (...) w rachunku bieżącym z dnia (...)2010 r. (wraz z aneksami), objętej następnie umową restrukturyzacyjną z dnia (...)2012 r., co potwierdza wskazany w petitum pozwu bankowy tytuł egzekucyjny zaopatrzony w klauzulę wykonalności. Dalej naprowadzono, że postanowieniem z dnia (...)2013 r., Sądu Rejonowego w R. ogłosił (...)H. (...) Sp. jawna, której współnikami byli poręczyciele wekslowi. Z kolei w dniu (...)2011 r. dłużnik powoda (jeden z poręczycieli wekslowych) W. G. darował pozwanej (wnuczce) prawo użytkowania wieczystego działki nr (...) położonej w D. wraz z własnością budynku będącego odrębnym przedmiotem własności. W ocenie powoda ta darowizna została dokonana z jego pokrzywdzeniem jako wierzyciela. Pozwana to osoba bliska (wnuczka) dłużnika, otrzymała przysporzenie o wartości 200.000 zł (powód powołał się na domniemanie prawne z art. 527 § 3 i art. 528 kc), a dłużnik dokonując darowizny wyzbył się swojego majątku.

Pozwana złożyła (k. 74) odpowiedź na pozew wnosząc o oddalenie powództwa i zasądzenie zwrotu kosztów procesu.

Pozwana nie kwestionowała przysporzenia majątkowego, które otrzymała przedmiotową darowizną. Zarzuciła natomiast, że w chwili darowizny (tj. (...)2011 r.) dłużnik nie działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela nawet w granicach „ewentualności”. W tej dacie bowiem Spółka (...) była w pełni wypłacalna i posiadała majątek wielokrotnie przekraczający zobowiązania wobec powoda, który to majątek był zabezpieczony hipoteką i przewłaszczeniem na rzecz powoda. W odpowiedzi podkreślono, że na datę darowizny zobowiązania Spółki (...) wobec wszystkich wierzycieli wynosiły 11.885.939,69 zł (w tym ok. 3.500.000 zł względem powoda i ok. 1.000.000 zł względem Banku (...)), przy czym nie były to zobowiązania wymagalne, raty kredytowe spłacono terminowo, zaś wartość aktywów na tę datę wynosiła 11.549.478,36 zł (w tym aktywów trwałych 4.135.216,59 zł). Spółka miała też płynność finansową, a strata z 2010 r. w kwocie 300.900,21 zł została pokryta z zysku za rok 2009 w kwocie 762.751,44 zł. Wskazano w odpowiedzi, że przedmiotem zabezpieczenia wyłącznie na rzecz powoda były aktywa obrotowe (tj. towary handlowe) Spółki o wartości 9.295.687,51 zł oraz aktywa trwałe w postaci nieruchomości położonych w T. (1.740.940 zł) i K. (1.500.000 zł), jak też, że zabezpieczono hipoteką kaucyjną aktywa trwałe współników M. G. (1) i J. G. (2) w postaci nieruchomości położonych w L. (302.832 zł). Wyeksponowano, że w dacie darowizny Spółka była użytkownikiem wieczystym nieruchomości gruntowej i właścicielem posadowionego na niej budynku położonych w M. (1.500.600 zł, -obciążona hipoteką kaucyjną na rzecz Banku (...) z zadłużeniem na ok. 1.000.000 zł) oraz był inny wolny majątek (nieobciążony), z którego powód mógł się zaspokoić. W odpowiedzi na pozew nie kwestionowano, że w dacie darowizny dłużnik W. G. znał – jako jeden z współników – sytuację Spółki (...), ale nie miał świadomości pokrzywdzenia wierzyciela; faktycznym zaś celem tej darowizny była konieczność uregulowania spraw majątkowych z uwagi na wiek (dłużnik miał 72 lata, a jego żona 74 lata) i zły stan zdrowia. Pozwana podkreśliła w odpowiedzi, że w dacie darowizny nie toczyły się wobec Spółki postępowania windykacyjne ani egzekucje, Spółka działała i regulowała

swoje zobowiązania, a problemy finansowe pojawiły się dopiero w drugiej połowie 2012 r. i w konsekwencji Spółka złożyła wnioski o upadłość.

Strony wymieniły jeszcze dalsze pisma przygotowawcze (k. 144 i 155), w których podtrzymały swoje stanowiska procesowe i argumentację na ich poparcie.

Sąd ustalił co następuje:

(...) Sp. jawna w D. rozpoczęła działalność w 1998 r., jako spółka jawna została zarejestrowana w grudniu 2001 r. Była firmą rodzinną, której wspólnikami byli W. G., W. G. i M. G. (1). Spółka prowadziła działalność w zakresie sprzedaży detalicznej i hurtowej odzieży i obuwia z ukierunkowaniem na odzież i obuwie sportowe. Prokurentem Spółki był J. G. (2), mąż M. G. (1), syn W. i W. G..

W styczniu 2013 r. został złożony wniosek o upadłość Spółki, a postanowieniem z dnia 19.04.2013 r. Sąd Rejonowy w R. ogłosił upadłość obejmującą likwidację Spółki.

(k. 30-36: informacja z KRS w R.;

k. 208-209: zeznania świadka J. G. (2)).

Powodowy Bank rozpoczął współpracę z Spółką (...) w lipcu 2010 r. „przejmując” ją od Banku (...).

W dniu (...) 2010 r. powód udzielił Spółce odnawialnego kredytu w rachunku bieżącym w wysokości 3.000.000 zł. Kredytobiorca zobowiązany był do przedkładania powodowi kwartalnych sprawozdań finansowych do dnia 25-go miesiąca następującego po upływie kwartału, co oznacza, że powód posiadał bieżącą informację o kondycji finansowej Spółki i na jej podstawie podejmował działania co do zmian warunków umowy kredytowej.

Prawnym zabezpieczeniem spłaty kredytu strony ustanowiły:

1. hipotekę łączną kaucyjną umowną do wysokości 3.000.000 zł ustanowioną na nieruchomości położonej w K., ul. (...), objętą KW nr (...) oraz (...) stanowiącej własność Spółki oraz na nieruchomości położonej w T. przy ul. (...), objętej KW nr (...) stanowiącej własność Spółki;
2. cesję praw z polisy ubezpieczeniowej od ognia i zdarzeń losowych w/w nieruchomości;
3. przewłaszczenie z datą pewną na rzecz ruchomych – zapasach towarów – o łącznej wartości 6.093.120 zł ustalonej na podstawie aktualnych polis ubezpieczeniowych;
4. cesję praw z polis ubezpieczeniowych od ognia i innych zdarzeń losowych w.w zapasów towarów;
5. weksel własny in blanco wraz z deklaracją wekslową wystawiony przez Spółkę oraz poręczony przez M. G. (1), W. G., W. G. i J. G. (2).

Powodowy Bank nie miał zastrzeżeń do wartości nieruchomości wynikającej z operatów szacunkowych oraz wartości ruchomości objętych zabezpieczeniami.

Do tej umowy sporządzono ogółem 7 aneksów oraz umowę restrukturyzacji w dniu (...) 2012 r. Pierwszy aneks spisano w dniu (...) 2010 r. i dotyczył on podniesienia kwoty kredytu do 3.500.000 zł. Drugi aneks z dnia (...) 2011 r. dotyczył zmiany nieruchomości na zabezpieczenie, -tj. hipoteką umowną łączną kaucyjną, oprócz nieruchomości położonej w K., obciążono też nieruchomości położone w L. (działki nr (...)) objęte KW (...) stanowiące własność J. G. (2) i M. G. (1), a wartość rzeczy ruchomych (zapasów towarów) objętych przewłaszczeniem wynosiła 9.295.687,51 zł. Aneks nr (...) podpisano (...) 2011 r., czyli po otrzymaniu przez Bank rocznego sprawozdania finansowego za 2010 r. i kwartalnego za I kwartał 2011 r. Z treści tego aneksu wynika, że Bank w końcu czerwca 2011 r. dostrzegł pogorszenie kondycji finansowej Spółki, skutkiem czego przyspieszył termin spłaty kredytu do 9 miesięcy (było 12 miesięcy) oraz ustanowił

dotatkowe zabezpieczenie w postaci zastawu zwykłego z datą pewną na lokacie terminowej. Aneks nr (...) dotyczył tylko zmiany numeru rachunku lokaty terminowej. W aneksie nr (...) z dnia (...).2012 r. widoczne są bardziej stanowcze działania Banku prowadzące do stopniowego odzyskiwania udzielonego kredytu, - skrócono w nim termin dostępności kredytu do 6 miesięcy przez równoczesnym obniżeniu co miesiąc kwoty kredytu. Wynika stąd, że w ocenie Banku w okresie pomiędzy aneksami nr (...) ((...).2011r. – (...).2012 r.) Spółka bezsprzecznie pogorszyła swoją kondycję finansową. W 2012 pomiędzy Bankiem, a współnikami Spółki były rozmowy odnośnie „dobezpieczenia” kredytu. Majątek Spółki był już zabezpieczony. Wspólnicy proponowali zabezpieczenie kredytu na swoich nieruchomościach zabudowanych budynkami mieszkalnymi położonych w D., które były obciążone służebnością mieszkania oraz na nieruchomości położonej w M., na której inny bank miał już ustanowioną hipotekę. Powód się nie zgodził, albowiem według swoich wewnętrznych procedur nie przyjmuje zabezpieczeń na nieruchomościach, które są już w ten sposób obciążone. Z kolei współnicy Spółki nie zgodzili się na zwolnienie nieruchomości położonej w D. z obciążenia służebnością zamieszkania.

(k. 260-339: odpis umowy kredytu w rachunku bieżącym z (...).2010 r. z aneksami oraz operatami szacunkowymi zabezpieczonych nieruchomości;

k. 221-240: operat szacunkowy J. W. z (...).2009 r.;

k. 241-256: operat szacunkowy J. G. z (...).2011 r.;

k. 400-413: opinia biegłej z zakresu finansów dr K. J. z (...).2017 r.;

k. 203-204: zeznania świadka W. G.;

k. 205-206: zeznania świadka W. G.;

k. 206-207: zeznania świadka M. G. (1);

k. 208-209: zeznania świadka J. G. (2);

k. 374-375: zeznania świadka B. P.;

k. 375-376: zeznania świadka A. F.).

Na dzień (...).2011 r. zobowiązania Spółki (...) względem powoda z w/w umowy z dnia (...).2010 r. wynosiły – należność główna (kapitał) – 3.438.227,77 zł.

(k. 259: wyciąg z ksiąg bankowych powoda).

W dniu (...).2014 r. powód wystawił bankowy tytuł egzekucyjny nr (...) - (...) obejmujący solidarne zobowiązanie dłużników z w/w umowy, a to: M. G. (1), J. G. (2), W. G. i W. G. do zapłaty należności głównej w kwocie 2.630.525,32 zł do dnia (...).2013 r. wraz z kosztami (101 zł) oraz dalszymi odsetkami należnymi w wysokości odsetek ustawowych, które na dzień wystawienia tytułu wyniosły 13% w stosunku rocznym. Sąd rejonowy w D., postanowieniem z dnia (...).2014 r., I Co 333/14, nadał temu bankowemu tytułowi egzekucyjnemu klauzulę wykonalności, ograniczając zakres egzekucji prowadzonej w oparciu o ten tytuł do kwoty 5.900.000 zł.

(k. 23-24: odpis bankowego tytułu egzekucyjnego powoda z (...).2014 r.;

k. 25-29: odpis postanowienia SR w D. z dn. (...).2014 r., I Co 333/14 i z (...).20147 r. o sprostowaniu oczywistej omyłki pisarskiej).

Wartość nieruchomości zabezpieczonych hipoteką na rzecz powoda z w/w umowy, według stanu i cen na (...).2011 r. przedstawiała się następująco:

Nieruchomość objęta KW nr (...), zabudowana (kamienica narożna o pow. 505m²), obejmująca działkę nr (...) o pow. 196 m² położoną w T. wynosiła 1.796.900 zł. Nieruchomość tą Spółka sprzedała 28.04.2011 r.

Nieruchomość objęta KW nr (...) i KW nr (...) składająca się z wyodrębnionych lokali mieszkalnych nr (...) i (...) położonych w K., ul. (...) wynosiła 468.100 zł.

Nieruchomość objęta KW (...) składająca się z działek nr (...) o pow. 0,3600ha, położonych w L. wynosiła 298.400 zł. Nieruchomość tą Spółka sprzedała(...)2013 r.

Nadto, na dzień(...)2011 r. Spółka była właścicielem nieruchomości objętej KW nr (...) składająca się z zabudowanej budynkiem handlowo-usługowym działki nr (...) położonej w M. o wartości 1.441.400 zł. Była ona obciążona hipoteką na rzecz Banku (...) do kwoty 1.530.000 zł i została sprzedana 10.09.2012 r.

(k. 475-497 oraz k. 515: opinia biegłego inż. A. L. z dnia (...).2018 r. oraz uzupełniająca z dnia(...)2018 r.;

k. 81-91: odpis KW nr (...);

k. 92-104: odpis KW nr (...);

k. 105-117: odpis KW nr (...);

k. 118-124: odpis KW nr (...);

k. 125-140: odpis KW nr (...);

k. 176-183: wypis aktu notarialnego z(...)2012 r. rep. A. (...) /1).

Na koniec 2010 r. zobowiązania Spółki (...) wobec wszystkich wierzycieli wynosiły 11.885.939,69 zł. Wartość aktywów wynosiła 11.549.478,36 zł, w tym aktywów trwałych 4.135.216,59 zł. Strata Spółki z 2010 r. w kwocie 300.900,21 zł została pokryta z zysku za 2009 r. w kwocie 762.751,44 zł. W latach 2010-2011 nie było przeciwko Spółce tytułów egzekucyjnych. Jej majątek był obciążony. Syndyk masy upadłości Spółki, badając ten okres czasu, nie stwierdził czynności prawnych Spółki, które zmierzałyby do wyprowadzenia majątku ze Spółki. Problemy finansowe uwypukliły się w 2012 r i wiązały się z trudną sytuacją w branży handlowej oraz nietrafioną inwestycją jeszcze z 2011 r. polegającą na otwarciu galerii handlowej w S..

(k. 173-175: bilans (...) .H. (...) za 2010 r. z rachunkiem zysków i strat oraz rachunkiem przychodów pieniężnych;

k. 205: zeznania świadka W. W.;

k. 203-204: zeznania świadka W. G.;

k. 205-206: zeznania świadka W. G.;

k. 206-207: zeznania świadka M. G. (1);

k. 208-209: zeznania świadka J. G. (2)).

W. G. urodził się (...) Po ukończeniu 55 lat pojawiły się u niego problemy zdrowotne spowodowane rozrostem gruczołu krokowego. Od wielu lat jest leczony farmakologicznie. Ma też problemy z przewodem pokarmowym i nadciśnieniem tętniczym.

(k. 161-164: dokumentacja medyczna W. G.;

k. 203-204: zeznania świadka W. G.).

W dniu (...).2011 r. przed notariuszem J. B., W. G. darowali swojej wnuczce (pozwanej) J. G. (1) prawo wieczystego użytkowania gruntu (działka nr (...)) położonego w D. obręb nr 5 wraz z odrębną własnością murowanego budynku mieszkalnego z garażem (ul. (...)), ujawnionych w KW nr (...) Sądu Rejonowego w D. o wartości przysporzenia 200.000 zł; w budynku jest służebność mieszkania na rzecz J. G. (2), M. G. (1), P. G. i M. G. (2).

Tym samym aktem notarialnym W. G. i jego żona W. G. darowała swoim wnukom P. G. (ur. (...)) i M. G. (2) (ur. (...)) udziały wynoszące po 1/2 części prawa użytkowania wieczystego gruntu (działka nr (...)) położonego w obrębie 5 D. wraz z odrębną własnością murowanego budynku mieszkalnego z garażem (ul. (...)), ujawnionych w KW nr (...) Sądu Rejonowego w D., o wartości przysporzenia 100.000 zł.

Wymienionych darowizn dokonano po ukończeniu przez najmłodszego z wnuków (M. G. (2)) 18 lat. W dacie darowizny pozwana miała 21 lat, a jej brat P. – 23 lata. Mieszkała w domu rodzinnym, studiowała niestacjonarnie, nie pracowała w Spółce (...) i nie знаła jej sytuacji finansowej.

(k. 37, 53-59: wypis aktu notarialnego z (...).2011 r., rep. A. nr (...)/11;

k. 38-52: odpis zupełny KW nr (...);

k. 203-204: zeznania świadka W. G.;

k. 205-206: zeznania świadka W. G.;

k. 206-207: zeznania świadka M. G. (1);

k. 208-209: zeznania świadka J. G. (2);

k. 376-377: zeznania pozwanej).

Według stanu na (...).2010 r. Spółka (...) utrzymywała dotychczasowy poziom sumy bilansowej, statystycznie wykazując niewielki przyrost tj. o 1,6 % więcej niż w poprzednim roku. Wartość aktywów ogółem była, zarówno w 2009 r., jak i w 2010 r., wyższa od zobowiązań ogółem Spółki. Jej wartość księgowa obliczona jako różnica pomiędzy aktywami ogółem i zobowiązaniami ogółem wyniosła w 2009 r. – 4..480.1940,54 zł, a w 2010 r. – 3.798.807,26 zł. Wartość księgowa Spółki zmniejszyła się zatem w 2010 r., w porównaniu do ubiegłego roku o 15,2%. Kapitał pracujący (różnica między wartością aktywów obrotowych i zobowiązań krótkoterminowych) był dodatni i wyniósł w 2009 r. – 1.402.153,42 zł, a w 2010 r. – 729.864,62 zł. Sytuacja finansowa Spółki w 2010 r. pogorszyła się w porównaniu do 2009 r. pomimo wzrostu wartości przychodów ze sprzedaży. Sprzedaż bowiem w 2010 r. wzrosła o 8,2% w porównaniu do roku ubiegłego. O pogorszeniu się kondycji finansowej zdecydował wzrost kosztów na poziomie operacyjnym rachunku zysków i strat w porównaniu do przychodów na tym poziomie, co uniemożliwiło wypracowanie nadwyżki finansowej mogącej pokryć wysokie – jak w 2009 r.- koszty finansowe związane z obsługą kredytu. O wzroście kosztów operacyjnych zdecydował wzrost kosztów usług obcych (chodzi przede wszystkim o koszty wydzierżawiania powierzchni sklepowej i magazynowej) W rezultacie Spółka w 2010 r. wykazała stratę netto, którą jednak – z nadwyżką – pokrywał zysk netto osiągnięty w 2009 r. Uzyskanie straty netto nie oznacza jeszcze natychmiastowego zagrożenia kontynuacji działalności, chociaż oczywiście sygnalizuje pogorszenie sytuacji finansowej firmy. Analiza wskaźników płynności finansowej Spółki (zdolność do regulowania zobowiązań krótkoterminowych) wskazuje, że na koniec 2010 r. Spółka balansowała na granicy wypłacalności, a środki pieniężne dostępne na 31.12.2010 r. nie pozwalały na spłacenie wymagalnych zobowiązań. Z kolei wskaźnik ogólnego zadłużenia Spółki (relacja: zobowiązania ogółem – aktywa ogółem) z lat 2009-2010 przekroczył lekko górną granicę bezpiecznego przedziału i wskazywał na tendencję do dalszego, nadmiernego zadłużania się.

Ocena kondycji finansowej (...) Sp. jawnej w D. w latach 2009-2010 nie jest jednoznaczna. Na pewno na (...).2010 r. pogorszyła się kondycja finansowa Spółki w porównaniu do stanu na koniec 2009 r.:

- Spółka uzyskała stratę netto,
- pogorszyła i tak już niska płynność finansową,
- utraciła zdolność do spłaty odsetek od kredytu,
- powiększyła zobowiązania w porównaniu do posiadanego majątku,

Z drugiej zaś strony Spółka:

- utrzymała, chociaż na niższym poziomie, dodatni kapitał pracujący,
- powiększyła wartość sprzedaży,
- nadal posiadała wysoki kapitał zapasowy w porównaniu do straty netto,
- miała dodatni wynik na działalności operacyjnej,
- wykazywała dodatnie salda na przyływach pieniężnych z działalności operacyjnej, inwestycyjnej i finansowej.

Spółka więc wprawdzie pogorszyła swoją kondycję finansową, ale nadal pozostawała poza przedziałem danych wskazujących na zagrożenie upadłością (była blisko – bliżej niż na koniec 2009 r. stanu zagrożenia upadłością, ale to nie był jeszcze ten przedział). Na koniec 2010 r. było widoczne pogorszenie sytuacji finansowej Spółki. Wydarzyło się ono w 2010 r., raczej w drugiej połowie 2010 r. (nie w 2009 r. – bo ten zamknął się zyskiem). Przyczyną tego były przede wszystkim nowe inwestycje (Wydzierżawienie nowych, dużych powierzchni handlowych) skutkujące tym, że wzrost przychodów był za mały do wzrostu kosztów. Tego typu inwestycje zawsze są obciążone dużym ryzykiem, - zarządzający podjęli „optymistyczną” decyzję, która tym razem nie przyniosła pozytywnego skutku.

(k. 400-413, 432-434; 467: opinia biegłej z zakresu finansów dr K. J. z (...).2017 r. jej uzupełnienie z (...).2017 r. oraz wyjaśnienia z rozprawy z (...).2018r.).

Ustaleń faktycznych Sąd dokonał w oparciu o dowody przytoczone przy poszczególnych fragmentach stanu faktycznego. Dowody z przywołanych dokumentów urzędowych i prywatnych nie były kwestionowane przez strony co do ich autentyczności, stąd uznano je za wiarygodne i ustalono na ich podstawie fakty stosownie do dyspozycji art. 244 i 245 kpc. Za wiarygodne uznał też Sąd opinie biegłych, a to inż. A. L. (rzecznik majatkowy) i dr K. J. (finanse). Opinie te w wersji pierwotnej spotkały się wprawdzie z zarzutami stron, ale po ich pisemnym uzupełnieniu oraz (w przypadku biegłej K. J.) wyjaśnieniu na wyznaczonej w tym celu rozprawie, nie były już kwestionowane przez strony. W takiej sytuacji, jeśli uwzględnić, że opinie te są pełne, stanowcze i należyte oraz logiczne umotywowane, Sąd nie miał podstaw do odmowy wiarygodności tych opinii. Dowody z osobowych źródeł dowodowych Sąd uznał za wiarygodne w zakresie faktów, co do których są one zgodne z dowodami o charakterze obiektywnym (dokumenty, opinie biegłych), jak i ze sobą, tworząc wspólnie z nimi spójną i logiczną całość. W szczególności uwaga ta dotyczy faktów związanych z sytuacją finansową Spółki na koniec 2010 r., gdzie Sąd oparł się nie tyle o zeznania świadków zawnioskowanych przez pozwaną (wg nich na koniec 2010 r. i w lutym 2011 r. sytuacja ta była „świetna” lub co najmniej dobra, a problemy to dopiero okres II połowy 2012 r.), co o opinią biegłej dr K. J., która zobrazowała ją w sposób fachowy, rzetelny i obiektywny.

Sąd zważył co następuje:

Stosownie do art. 527 § 1 kc, gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć.

Celem uregulowanej w art. 527 i następne kc skargi pauliańskiej jest ochrona interesów wierzycieli na wypadek nielojalnego (czy też wręcz nieuczciwego) postępowania dłużnika, który z pokrzywdzeniem wierzyciela wyzbywa się składników swojego majątku na rzecz osób trzecich lub majątek ten obciąża zaciągając kolejne zobowiązania i w ten sposób stwarza lub pogłębia stan swojej niewypłacalności.

Przesłanki skargi pauliańskiej, które muszą być spełnione kumulatywnie, są następujące:

1. istnienie godnego ochrony interesu wierzyciela w postaci wierzytelności;
2. dokonanie przez dłużnika czynności prawnej z osobą trzecią,
3. pokrzywdzenie wierzyciela wskutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika,
4. dokonanie przez dłużnika czynności prawnej ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela,
5. uzyskanie wskutek tej czynności prawnej, korzyści majątkowej przez osobę trzecią;
6. działanie osoby trzeciej w złej wierze.

W stanie faktycznym niniejszej sprawy w/w przesłanki zostały spełnione.

Ad.1. Poza sporem jest istnienie godnego ochrony interesu wierzyciela w postaci wierzytelności. Wierzytelność chroniona wynika tu z umowy w rachunku bieżącym z dnia (...).2010 r. wraz z aneksami. Na dzień (...).2011 r. wynosiła ona (kapitał) 3.438.227,77 zł i ma ona swoje potwierdzenie w bankowym tytule egzekucyjnym wystawionym przez powoda w dniu 10.03.2014 r., zaopatrzonym w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego w D. z (...).2014 r., I Co 333/14.

Ad.2. Nie ma wątpliwości, że dłużnik powoda (W. G.) dokonał czynności prawnej z osobą trzecią w tym przypadku z pozwaną, - a mianowicie w dniu (...).2011 r. darował jej (rep. A. nr (...)/11) prawo użytkowania wieczystego działki nr (...) położonej w D. wraz z własnością budynku mieszkalnego (i garażu) będącego odrębnym przedmiotem własności.

Ad. 3. Doszło też do pokrzywdzenia wierzyciela wskutek w/w czynności prawnej dokonanej przez dłużnika. Zgodnie z art. 527 § 2 kc czynności prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności.

W orzecznictwie przyjęto, że pokrzywdzenie wierzyciela powstaje na skutek takiego stanu faktycznego majątku dłużnika, który powoduje niemożność, utrudnienie lub odwleczenie zaspokojenia wierzyciela (vide wyroki SN z dnia: 28.11.2001 r., IV CKN 525/00; 29.06.2004 r., II CK 367/03; wyrok S.A. w Łodzi z dnia 18.02.2013 r., I ACa 1438/12). To „pokrzywdzenie” należy ocenić według chwili wystąpienia ze skargą pauliańską i stanu z daty orzekania (tak SN w przywołanym wyżej wyroku z 29.06.2004 r., II CK 367/03, jak też w wyroku z 5.07.2013 r., IV CKS 738/12).

W niniejszej sprawie dłużnik (jeden z dłużników solidarnych) W. G., na skutek przedmiotowej darowizny stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem tej czynności prawnej. Dokonanymi w dniu (...).2011 r. darowiznami zarówno dłużnik W. G., jak i jego żona W. G. (również dłużnik solidarny powoda) rozporządzili swoimi nieruchomościami na rzecz wnuków, w tym pozwanej. Nie ma wątpliwości – nie było to zresztą nawet podnoszone przez pozwaną, - że na datę wyrokowania (jak i wystąpienia z tym pozwem) dłużnik nie posiadał majątku, do którego powód mógłby skierować swoją pretensję. Bez znaczenia dla tej przesłanki jest fakt, że dniu nielojalnej czynności prawnej główny dłużnik powoda (Spółka (...)) miała majątek nieruchomy i ruchomy, który zresztą zabezpieczył przedmiotową wierzytelność. Istotne jest natomiast to, że w chwili obecnej, już od 4 lat toczy się upadłość wobec tego dłużnika, a wierzytelność powoda nie została zaspokojona. Stąd też Sąd nie miał wątpliwości, że doszło tu do pokrzywdzenia wierzycieli w rozumieniu art. 527 § 1 i 2 kc.

Ad.4. Będąca przedmiotem procesu niełojalna czynności prawna została dokonana przez dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Pozwana nie obaliła domniemania prawnego z art. 529 kc (jeżeli skutek darowizny dłużnik staje się niewypłacalny, to domniemywa się, że działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli).

Omawiana „świadomość” (na co trafnie zwróciła uwagę pozwana w odpowiedzi na pozew) musi towarzyszyć dłużnikowi w chwili dokonywania czynności prawnej, - tu: 25.02.2011 r. (tak: A. Ohanowicz [w:] „System prawa cywilnego”, t.III, cz. 1, s. 948, L. Stecki [w:] J. Winiarz „Komentarz”, t.I, 1989, s. 537; P. Machnikowski [w:] E. Gniewek „Komentarze”, 2008, s. 948, M. Pyziak-Szafnicka [w:] „System prawa prywatnego” t. 6, s.1260).

Dla skuteczności skargi pauliańskiej nie jest konieczne, by w zamiarze dłużnika leżało pokrzywdzenie wierzycieli ani też by zamiar ten skierowany był przeciwko określonemu wierzycielowi. Wystarczy, że dłużnik ma świadomość pokrzywdzenia wierzycieli – tj., gdy dłużnik wie, że na skutek czynności prawnej określone aktywa wyjdą z jego majątku i że z tego powodu wierzyciele będą mieli trudności z zaspokojeniem, a w konsekwencji nastąpi ich pokrzywdzenie. Do przyjęcia, że dłużnik dokonywał czynności ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela wystarczy, by dłużnik takiej pokrzywdzenie przewidział w granicach ewentualności. Przedstawiona wykładania omawianej przesłanki skargi pauliańskiej jest ugruntowana zarówno w doktrynie, jak i judykaturze (zob. A. Janiak „Komentarz do art. 527 Kodeksu cywilnego”, System Informacji Prawnej Lex 33/2015, teza 37 i przytoczone tam judykaty oraz źródła doktryny prawnej).

W stanie faktycznym niniejszej sprawy zamiaru bezpośredniego dłużnika działania z pokrzywdzeniem wierzycieli Sąd się nie dopatrzył. Nie miał natomiast Sąd wątpliwości, że w granicach ewentualności taka „świadomość pokrzywdzenia” wierzycieli istniała. W dacie czynności prawnej dłużnik był jedynym ze współników Sp. (...), firmy rodzinnej, funkcjonującej na rynku z jego udziałem od kilkunastu lat. Niesporne było, że był on zorientowany w sprawach i w sytuacji Spółki. Pomimo, że na koniec 2010 r. (a więc na datę miarodajną dla chwili dokonania czynności prawnej) sytuacja Spółki była niejednoznaczna, to jednak, jak wynika z poczynionych ustaleń, pogorszała się kondycja finansowa Firmy w porównaniu do stanu z końca 2009 r. Spółka uzyskała stratę netto, pogorszyła i tak już niską płynność finansową, utraciła zdolność do spłaty odsetek od kredytu, powiększyła zobowiązania w porównaniu do posiadanego majątku. Spółka balansowała na granicy wypłacalności, a środki pieniężne dostępne na 31.12.2010 r. nie pozwalały jej na spłacenie wymagalnych zobowiązań. Wskaźnik zadłużenia z lat. 2009-2010 przekroczył lekko górną granicę bezpiecznego przedziału i wskazywał na tendencję do dalszego, nadmiernego zadłużania się. Na koniec 2010 r było widoczne pogorszenie sytuacji finansowej Spółki, którego przyczyną były przede wszystkim nowe inwestycje (wydzierżawienie nowych, dużych powierzchni handlowych). Tego typu inwestycje są obarczone dużym ryzykiem, które zarządzający (jak wskazała biegła „optymistycznie”) podjęli, ale im się nie udało. W tych realiach dłużnik miał – w granicach ewentualności – „świadomość pokrzywdzenia” wierzycieli, - wiedział, że dokonując darowizny określone aktywa wyjdą z jego majątku (w tej dacie dłużnik wraz z żoną, również dłużnikiem solidarnym powoda wyzbyli się swojego majątku nieruchomości darując go wnukom) i że z tego powodu wierzyciele mogą mieć trudności z zaspokojeniem swoich pretensji.

Ad.5. Niewątpliwie, skutek przedmiotowej czynności prawnej osoba trzecia – pozwana – uzyskała korzyść majątkową (o wartości 200.000 zł) w postaci prawa użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowej oraz prawa własności budynku.

Ad.6. Zgodnie z art. 528 kc, jeżeli skutek czynności prawnej dokonywanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

W niniejszej sprawie, ze względu na dyspozycję art. 528 kc oraz nieodpłatne (darowizna) uzyskanie przez pozwaną korzyści majątkowej, badanie jej „złej wiary” jest bezprzedmiotowe.

Z powyższych względów orzeczono jak w pkt I, na podstawie art. 527 § 1kc.

W pkt II orzeczono w oparciu o art. 99 w zw. z art. 98 § 1 i 3 kpc, zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Na zasądzoną kwotę składają się opłata od pozwu – 10.000 zł, opłata od pełnomocnictwa procesowego – 17 zł i „taryfowe” koszty zastępstwa radcowskiego -5.400 zł wynikające z § 2 pkt 6 rozporządzenia Min. Sprawiedl. Z 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2018 r., poz. 265).

Orzekając w pkt III (vide k. 461 – rozliczenie zaliczek i wydatków) Sąd miał na uwadze (k. 353) zwolnienie pozwanej w części (ponad 2000 zł) z wydatków w sprawie.

Z:

1. odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikom stron:

- rpr. A. D.,

– adw. M. M.

2. kal. 2 tygodnie

R.. 25-01-2019 r.